

KOMISSIO

KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 30 päivänä kesäkuuta 2004,

valtioneusta, jonka Saksa on myöntänyt Herlitz-konsernille

(tiedoksiannettu numerolla K(2005) 2212)

(Ainoastaan saksankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(2005/878/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 88 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon sopimuksen Euroopan talousalueesta ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

ottaa huomioon EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 ⁽¹⁾ ja erityisesti sen 7 artiklan 3 kohdan,

on mainittujen artiklojen mukaisesti kehottanut asianomaisia esittämään huomautuksensa ⁽²⁾ ja ottaa huomioon nämä huomautukset,

sekä katsoo seuraavaa:

I MENETTELY

- (1) Maaliskuussa 2002 eräs Herlitz AG:n tärkeimmistä kilpailijoista teki kantelun, jonka mukaan Herlitz AG oli saanut takauksen Berliinin osavaltiolta. Komissio pyysi 25 päivänä maaliskuuta 2002 päivätyllä kirjeellä Saksalta tietoja Herlitz AG:lle mahdollisesti myönnettyistä tuista. Saksa kielsi 17 päivänä huhtikuuta 2002 päivätyllä ja 18 päivänä huhtikuuta 2002 saapuneeksi kirjatulla kirjeellä tukien olemassaolon. Koska 24 päivänä huhtikuuta 2002 julkaistiin lehtiartikkeli, jonka mukaan Brandenburgin osavaltio oli myöntänyt Herlitz AG:n tytäryhtiölle Falken Office Products GmbH:lle (jäljempänä 'FOP') miljoonan euron lainan, komissio pyysi 8 päivänä toukokuuta 2002 päivätyllä kirjeellä Saksalta uudelleen tietoja Herlitz AG:lle mahdollisesti myönnetystä tuesta. Saksa toisti 4 päivänä kesäkuuta 2002 päivätyllä ja 5 päivänä kesäkuuta 2002 saapuneeksi kirjatulla kirjeellä, että tukea ei ollut myönnetty.
- (2) Lopulta Saksa ilmoitti 17 päivänä heinäkuuta 2002 päivätyllä ja 19 päivänä heinäkuuta 2002 saapuneeksi kirjatulla kirjeellä komissiolle, että Brandenburgin osavaltion investointipankki (InvestitionsBank des Landes Brandenburg, jäljempänä 'ILB') oli myöntänyt Herlitz PBS AG:lle noin miljoonan euron lainan. Saksan tietojen mukaan toimenpide oli jo pantu täytäntöön. Sen vuoksi komissio kirjasi sen ilmoittamatta jätetyksi tueksi numerolla NN 89/02. Saksa toimitti liitteitä, joihin sisältyi myös insolvenssisuunnitelma, 19 päivänä heinäkuuta 2002 päivätyllä ja 25 päivänä heinäkuuta 2002 saapuneeksi kirjatulla kirjeellä sekä 1 päivänä elokuuta 2002 päivätyllä ja samana päivänä saapuneeksi kirjatulla kirjeellä. Komissio pyysi myönnettyä tukea koskevia selvennyksiä 8 päivänä elokuuta 2002. Saksa lähetti 4 päivänä syyskuuta 2002 päivätyllä ja samana päivänä saapuneeksi kirjatulla kirjeellä lisätietoja.

⁽¹⁾ EYVL L 83, 27.3.1999, s. 1. Asetus sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 2003 liittymisasiakirjalla.

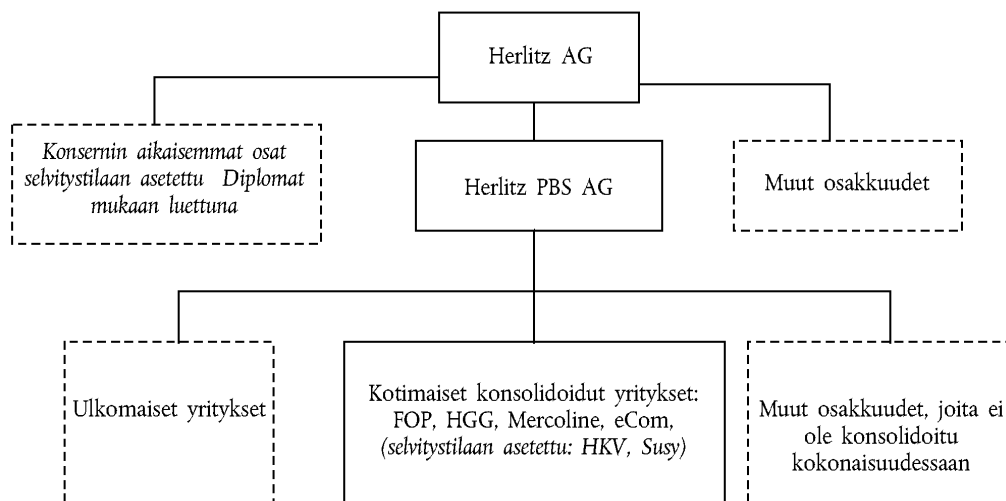
⁽²⁾ EUVL C 100, 26.4.2003, s. 3.

- (3) Saksa ilmoitti komissiolle 29 päivänä tammikuuta 2003 päivätyllä ja samana päivänä saapuneeksi kirjatulla kirjeellä, että Herlitz PBS AG:lle myönnetty laina oli maksettu kokonaisuudessaan takaisin ILB:lle. Lisäksi Herlitz AG:tä ja Herlitz PBS AG:tä koskeneet maksukyvyttömyysmenettelyt oli lopetettu ja insolvenssisuunnitelmat hyväksytyt ja pantu täytäntöön.
- (4) Komissio ilmoitti Saksalle 19 päivänä helmikuuta 2003 päivätyllä kirjeellä, että se oli päättänyt aloittaa perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn, joka koski lainaa ja siihen liittyviä toimenpiteitä, ja kirjannut asian numerolla C 16/03. Saksan tämän jälkeen esittämät huomautukset kirjattiin 28 päivänä huhtikuuta 2003.
- (5) Komission päätös muodollisen tutkintamenettelyn aloittamisesta on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä* ⁽³⁾. Komissio kehotti samalla asianomaisia esittämään huomautuksensa asiasta. Huomautuksia saatiin yhdeltä asianomaiselta, ja ne toimitettiin edelleen Saksalle, jotta se voisi ottaa niihin kantaa. Saksa toimitti huomautuksensa 24 päivänä heinäkuuta 2003 päivätyllä kirjeellä, joka kirjattiin saapuneeksi 27 päivänä heinäkuuta 2003.
- (6) Saksa esitti 10, 12 ja 28 päivänä marraskuuta 2003, 8 ja 26 päivänä tammikuuta 2004 sekä 23 päivänä maaliskuuta ja 23 ja 24 päivänä huhtikuuta 2004 päivätyillä kirjeillä lisätietoja. Komission, Saksan hallituksen ja Herlitz-konsernin edustajien sekä selvittäjän välinen kokous järjestettiin 27 päivänä tammikuuta 2004.

II TOIMENPITEET

1. Yritys

- (7) Vuonna 1904 paperikauppana perustettu Herlitz AG on kehittynyt konserniksi, joka on vuodesta 1977 noteerattu pörsissä. Konsernin sisällä Herlitz AG on holdingyhtiö, joka omistaa tytäryhtiöiden osakkeet. Tytäryhtiöistä tärkein on Herlitz PBS AG.
- (8) Maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamiseen saakka Herlitz AG oli Herlitz PBS AG:n ja Diplomat GmbH:n (jäljempänä 'Diplomat') holdingyhtiö. Herlitz-konsernin sisällä Herlitz PBS AG oli Falken Office Products GmbH:n (jäljempänä 'FOP'), Herlitz Kunststoffverarbeitungs GmbH:n (jäljempänä 'HKV'), Susy Card Papeterie GmbH:n (jäljempänä 'Susy'), HGG Verwaltungsgesellschaft mbH:n (jäljempänä 'HGG') ja noin 15 maassa sijaitsevien ulkomaisten tytäryhtiöiden holdingyhtiö. Vuonna 2002 Herlitz-konserni osti Mercoline GmbH:n sekä eCom Verwaltungs GmbH:n ja eCom Logistik GmbH & Co.KG:n (jäljempänä 'eCom'). Konsernin rakenne on seuraava:

⁽³⁾ Ks. alaviite 2.

- (9) Herlitz-konserni toimii paperi- ja toimistotarvikkeiden sekä onnittelukorttien markkinoilla. Herlitz AG:n ja Herlitz PBS:n kotipaikka on Berliinissä. Herlitz-konsernin tuotantopaikkoja ovat Berliini, Falkensee (Brandenburg), Peitz (Brandenburg), Cunewald (Sachsen), Posen (Puola) ja Most (Tšekin tasavalta). FOP on konsernin merkittävin toimistotarvikkeiden valmistaja.
- (10) Heinäkuusta 2001 alkaen Herlitz AG:n osakkeista 67 prosenttia on omistanut konsortio, joka muodostuu seuraavista pankeista: DB Industrial Holding (Deutsche Bank), Landesbank Berlin, Berliner Bank ⁽⁴⁾, Hypovereinsbank, Bayerische Landesbank, DZ Bank AG, Dresdner Bank, HSBC, IKB Deutsche Industriebank AG ja West LB. Loput 35 prosenttia osakkeista on hajaomistuksessa ⁽⁵⁾.
- (11) Seuraavassa taulukossa esitetään konsernin taloudellinen kehitys:

Taulukko 1

	1997	1998	1999	2000	2001	2002 yh- teensä	2002 1.1.2002– 16.9.2002	2002 17.10.2002– 31.12.2002	2003
Liikevaihto mil- joonaa euroa (*)	714	630	567	490	438	376	255	121	347
Nettovoitto/-tap- pio miljoonaa eu- roa (*)	- 51	- 37	- 46	- 51	- 134	99	51	48	1,7
Henkilöstö (*)	5 420	4 483	4 228	3 380	2 984	3 096	3 181 kes- kiarvo	3 109 kes- kiarvo	Ei merkit- tävää muu- tosta
Pääoma miljoo- naa euroa (*)	171	123	70	18	- 55	43	- 6	43	43
Pankkivelat mil- joonaa euroa (*)	172	365	373	356	297	89	250	89	63

(*) Kaikki luvut kuvaavat tilannetta ilmoitetun vuoden tai ajanjakson lopussa, jollei kyse ole keskiarvosta.

- (12) Koska pankkilainoja ei pidennetty maaliskuussa 2002, Herlitz AG:tä, Herlitz PBS AG:tä ja muita konsernin tytäryhtiöitä kuten Diplomatia, HKV:tä ja Susya uhkasi maksukyvyttömyys, jolleivät ne jo olleet maksukyvyttömiä. Herlitz AG ja Herlitz PBS AG hakivat 3 päivänä huhtikuuta 2002 maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista. Tuomioistuin aloitti molempien yritysten osalta 5 päivänä kesäkuuta 2002 maksukyvyttömyysmenettelyn.
- (13) Konsernin joidenkin tytäryhtiöiden osalta toteutettiin erilliset maksukyvyttömyysmenettelyt. Diplomata, HKV ja Susy hakivat 12 päivänä huhtikuuta 2002 konkurssiin asettamista ja ne asetettiin sen jälkeen selvitystilaan. Selvitystilan aikana kaikki velkojat saivat konkurssipesästä saman prosentti-osuuden saatavistaan. Yksikään velkoja ei luopunut saatavistaan näiden yritysten tai FOP:n hyväksi. FOP:n maksukyvyttömyys vältettiin Herlitz PBS AG:lle myönnettyllä pelastamislainalla.
- (14) Herlitz AG:tä ja Herlitz PBS AG:tä koskevat maksukyvyttömyysmenettelyt lopetettiin 16 päivänä syyskuuta 2002, kun tuomioistuin hyväksyi insolvenssisuunnitelmat. Velkojat hyväksyivät 15 päivänä heinäkuuta 2002 Herlitz AG:n ja Herlitz PBS:n insolvenssisuunnitelmat yksimielisesti ja ehdoitta. Selvittäjä ja velkojat valvoivat insolvenssisuunnitelmien täytäntöönpanoa 31 päivään maaliskuuta 2004 asti.

⁽⁴⁾ Berliner Bankista tuli 1 päivänä heinäkuuta 2003 Landesbank Berlinin tytäryhtiö.

⁽⁵⁾ Ks. Herlitz-konsernin verkkosivusto: http://www.herlitz.de/index.php?id=347&backPID=348&begin_at=5&pS=1041375600&pL=31535999&arc=1&tt_news=81.

- (15) Saksan toimittamien tietojen mukaan Herlitz-konsernin taloudelliset vaikeudet johtuivat useista huo-noista investointipäätöksistä, jotka 1990-luvulla tehtiin konsernin ydinliiketoiminnan ulkopuolella. Saksan yhdistymisen jälkeen konserni päätti suurten voitto-odotusten vuoksi aloittaa kiinteistötoimin-nan harjoittamisen Berliinissä ja Brandenburgissa. Koska voitot eivät lisääntyneet odotetusti, konser-nin oli tehtävä varauksia ja 95 miljoonan euron poistot. Konsernin omaan käyttöön Berlin-Tegelissä ja Falkenseessä rakennetut rakennukset osoittautuivat liian suuriksi. Koska kukaan ei ollut kiinnostu-nut käyttämättömistä tiloista, niiden tyhjänä seisomisesta aiheutui 20 miljoonan euron kustannukset.
- (16) Kiinteistöinvestoinnit tuottivat yritykselle suurimmat tappiot. Kaikki yritykset myydä kiinteistöomis-tukset epäonnistuivat. Tämän seurauksena vuoden 2001 lopussa perustettiin kaksi erityistä kiinteis-töyhtiötä, nimittäin GGB Grundstückgesellschaft Am Borsighafen mbH Co. KG (jäljempänä 'GGB') konsernin Berlin-Tegelissä omistamia kiinteistöjä varten ja GGF Grundstückgesellschaft Falkensee mbH Co. KG (jäljempänä 'GGF') Falkenseen kiinteistöjä varten. GGB ja GGF olivat Herlitz PBS AG:n ja HGG:n kautta konsernin määräysvallassa. Herlitz PBS AG oli GGB:ssä ja GGF:ssä äänetön yhtiömies, kun taas HGG oli niissä vastuunalainen yhtiömies.
- (17) Herlitz-konsernin tarkoituksena oli poistaa taseestaan kiinteistöinvestointien aiheuttama rasite. Sen vuoksi se myi tammikuussa 2002 molemmat tontit niihin liittyvine vuokraoikeuksineen (*Erbbau-rechte*) GGB:lle ja GGF:lle, jotka sen jälkeen vuokrasivat konsernille takaisin sen tarvitsemat osat. GGB:tä ja GGF:ää ei kuitenkaan ollut mahdollista erottaa konsernista ennen maksukyvyttömyysme-nettelyä. Lopulta HGG, joka on GGB:n ja GGF:n vähemmistöosakas, erotettiin 30 päivänä syyskuuta 2002 selvittäjän suostumuksella Herlitz-konsernista ja Herlitz PBS AG:n äänettömän yhtiömiehen oikeudet muutettiin miljoonan euron vähemmistöosakkuuksiksi sekä GGB:ssä että GGF:ssä. Tämän seurauksena Herlitz-konserni ei Saksan lainsäädännön ⁽⁶⁾ mukaan ole enää kiinteistöyhtiöiden enem-mistöosakas.
- (18) Konserni teki toisen virheinvestoinnin paperi- ja paperinjalostusteollisuuden alalla ostamalla venäläi-sen paperitehtaan. Paperimarkkinoiden romahdettua Itsenäisten valtioiden yhteisössä tämä investointi johti noin 50 miljoonan euron tappioihin. Myöskään jakelualan investoinnit Portugalissa, Ranskassa ja Itävallassa eivät onnistuneet ja aiheuttivat 10–15 miljoonan euron lisätappiot. Kaikista virheinvestoinneista aiheutuneet kokonaistappiot olivat noin 175–180 miljoonaa euroa. On korostettava, että koko tämän ajanjakson ajan Herlitz-konsernin ydinliiketoiminta oli voitollista. Voitot eivät kuitenkaan riittäneet kattamaan epäonnistuneista investoinneista aiheutuneita tappioita.

2. Rahoitustoimenpiteet

a) "Vanhat" toimenpiteet

- (19) Berliinin osavaltio tarjosi vuonna 1989 Herlitz AG:n käytettäväksi Liegenschaftsfonds Berlin GmbH & Co. KG:n (jäljempänä 'Liegenschaftsfonds') kautta maa-aluetta entisellä Borsigin teollisuus-alueella Berlin-Tegelissä. Liegenschaftsfonds on Berliinin osavaltion kiinteistöjen hallinnoinnista vas-taava yhtiö. Herlitz-konserni sai Berliinin osavaltiolta Tegelissä sijaitsevaan alueeseen vuokraoikeuden (*Erbbaurecht*), josta oli maksettava vuokraa 30 päivään huhtikuuta 2053 asti.
- (20) Vuokramaksut vastasivat 3 prosenttia tontin arvosta, jonka vaihtelu sopimuksen voimassaoloaikana oli mahdollista. Konserni rakensi Tegeliin tarpeitaan vastaavan toimistorakennuksen ja tuotantolai-toksen. Vuokratulla tontilla sijaitsevat rakennukset olivat konsernin omistuksessa. Kun rakennukset myytiin GGB:lle, vuokraoikeus tonttiin siirtyi niiden mukana.

⁽⁶⁾ (Kauppaoikeuden (HGB) 290 §)

- (21) Liegenschaftsfonds ja Herlitz-konsernin väliseen sopimukseen sisältyi ehto, jonka mukaan vuokra suhteessa tontin arvoon nostetaan 3 prosentista 7,5 prosenttiin, jos tontin käyttötarkoitusta muutetaan ja uusi käyttötarkoitus on omistajan etujen vastainen. Liegenschaftsfonds ei kuitenkaan korottanut vuokraa sen jälkeen, kun vuokraoikeus Berlin-Tegelin tonttiin siirrettiin GGB:lle, ja konserni maksoi sovitun vuokran maaliskuuhun 2002 asti ja GGB lokakuusta 2002 alkaen ⁽⁴⁾.
- (22) Vuonna 1989 Herlitz AG oli lisäksi saanut Berliinin osavaltiolta 6 miljoonan Saksan markan (3,07 miljoonan euron) lainan ilman vakuuksia Moabitin ja Spandaun toimipisteidensä siirtämiseksi Tegeliin (jäljempänä 'muuttolaina'). Berliinin osavaltio pidensi vähän ennen muuttolainan takaisinmaksun määräaikaan 17 päivänä marraskuuta 1999 muuttolainan takaisinmaksuajan 31 päivään joulukuuta 2004. Vastineena tästä osavaltio peri korkoa, joka vastasi Euroopan keskuspankin peruskorkoa lisättynä 2 prosenttiyksiköllä.
- (23) Vakuudeksi Herlitz AG allekirjoitti 23 päivänä marraskuuta 1999 notaarin vahvistaman asiakirjan, jossa todetaan sen velkojen Berliinin osavaltiolle olevan 7,185 miljoonaa Saksan markkaa (3,67 miljoonaa euroa), eli alkuperäinen muuttolaina lisättynä odotetulla korkojen määrällä, joka oli 1,185 miljoonaa Saksan markkaa (0,606 miljoonaa euroa). Lisäksi asiakirjassa avattiin kiinteistövelka (*Grundschuld*) Herlitz AG:n vuokraoikeudesta Berlin-Tegelin tonttiin kertyneiden maksujen kattamiseksi. Tämä kiinteistövelka oli kuitenkin toissijainen verrattuna kiinteistövelkaan, joka oli merkitty pankeille saman vuokraoikeuden osalta. Muuttolainan myöntäminen vuonna 1989 ja laina-ajan pidentäminen vuonna 1999 eivät kuuluneet minkään tukiohjelman soveltamisalaan. Kummastakaan toimenpiteestä ei ilmoitettu komissiolle.
- b) *Pelastamislaina*
- (24) Selvittäjän kanssa 10 päivänä toukokuuta 2002 tehdyllä sopimuksella ILB myönsi Herlitz PBS AG:lle 930 232 euron lainan (jäljempänä 'pelastamislaina'). Tämä summa nostettiin 29 päivänä toukokuuta 2002 päivätyllä kirjeellä 963 855,42 euroon.
- (25) Pelastamislainalla oli tarkoitus varmistaa Herlitz PBS AG:n ja FOP:n välisen kauppasopimuksen täyttäminen. FOP oli toimittanut Herlitz AG:lle tavaroita saamatta maksua, minkä vuoksi sen maksukyky oli vaarassa.
- (26) Pelastamislaina myönnettiin 7,5 prosentin vuosikorolla ja se oli maksettava takaisin kuuden kuukauden kuluessa lainan maksamisesta. Laina maksettiin 24 päivänä heinäkuuta 2002, ja sen vakuudeksi luovuttiin FOP:n 2,5 miljoonan euron suuruisista palautusvaateista ja kirjattiin kiinteistölle 13 549 234,85 euron kiinteistövelka. Laina maksettiin korkoineen takaisin ILB:lle 24 päivänä tammikuuta 2003.

c) *Rakenneuudistus insolvenssisuunnitelmien avulla*

Insolvenssisuunnitelmat

- (27) Saksa on esittänyt Herlitz PBS AG:tä ja Herlitz AG:tä koskevat insolvenssisuunnitelmat. Molemmat suunnitelmat on päivätty 15 päivänä heinäkuuta 2002. Insolvenssisuunnitelmat ovat suunnitelmia Herlitz-konsernin saneeraamiseksi (pääoman vahvistamiseksi). Saneeraussuunnitelmiin sisältyy kapasiteetin vähentäminen, kiinteistöjen myynti, kannattamattomien tytäryhtiöiden sulkeminen, negatiivisten tulosten pienentäminen, toimenpiteitä kustannusten pienentämiseksi ja myynnin optimoimiseksi sekä strategisen kumppanin etsiminen. Lisäksi suunnitelmien mukaan yrityksen velkoja pienennetään luopumalla kokonaan tai osittain vakuudettomista veloista ja työntekijöiden panoksella.

⁽⁴⁾ Virhe.

- (28) Molemmat insolvenssisuunnitelmat perustuivat saneeraukseen, joka toteutettiin jatkamalla yritystoimintaa Saksan insolvenssiasetuksen (Insolvenzordnung) ⁽⁷⁾ mukaisesti. Insolvenssiasetus, joka on ollut voimassa 1 päivästä tammikuuta 1999, sisältää mahdollisuuden yrityksen pelastamiseen säilyttämällä yritysjohto ennallaan ja maksamalla velkojien saatavat maksukyvyttömyysmenettelyn päättymisen jälkeisillä tuloilla. Herlitz AG:tä ja Herlitz PBS AG:tä koskevilla menettelyissä tämä ratkaisu vaikutti velkojien etujen kannalta parhaalta. Sen vuoksi selvittäjä ja velkojat luopuivat muista vaihtoehdoista, jotka olivat koko yrityksen myynti (saneeraus siirtämällä yritys toiselle omistajalle) tai yrityksen asettaminen selvitystilaan ja omaisuuserien erillinen myynti (yrityksen pilkkominen).
- (29) Vaikka molemmat suunnitelmat perustuvat samaan menettelyyn, niissä päädyttiin erilaisiin ratkaisuihin Herlitz PBS AG:n ja Herlitz AG:n erilaisten omaisuusrakenteiden vuoksi. Herlitz AG:n rakenneuudistus insolvenssisuunnitelman avulla riippui Herlitz PBS AG:tä koskevan suunnitelman täytäntöönpanosta. Kummassakin suunnitelmassa yritysten velkojat jaettiin ryhmiin sen mukaan, millaisia niiden saatavat olivat.
- (30) Insolvenssiasetuksen 222 §:n mukaan maksukyvyttömyysmenettelyyn voi osallistua kolmenlaisia velkojia:
- etuoikeutetut velkojat, joiden oikeuksia suunnitelma kaventaisi;
 - velkojat, jotka eivät ole huonommassa etuoikeusasemassa;
 - huonommassa etuoikeusasemassa olevat velkojat, jotka eivät ole luopuneet saatavistaan.
- (31) Velkojat jaotellaan lisäksi ryhmiin, joissa velkojilla on samat oikeudet. Ryhmittelyn jälkeen ei enää voida tehdä yksittäisiä ratkaisuja, joissa velkojaryhmän eri osia käsitellään eri tavalla.
- (32) Herlitz AG:tä ja Herlitz PBS AG:tä koskevilla maksukyvyttömyysmenettelyissä etuoikeutettujen velkojien saatavat maksettiin vaatimusten mukaisesti.
- (33) Saksa totesi, että Herlitz AG:tä ja Herlitz PBS AG:tä koskevilla menettelyissä kaikki menettelystä aiheutuvat kustannukset ja massavelat on maksettu kokonaisuudessaan. Osa näistä saatavista oli liikevaihtoveroja. Toimintaansa jatkavaa yritystä koskevassa maksukyvyttömyysmenettelyssä tällaisten ensisijaisten saatavien maksaminen on edellytys menettelyn menestyksekkäälle päättämiseksi. Massavelat maksettiin välittömästi niiden synnyttyä eikä niistä laadittu erillistä luetteloa. Menettelystä aiheutuvista kustannuksista ja massaveloista laadittiin kuitenkin hypoteettisia luetteloja selvitystilan ja omaisuuserien myynnin mahdollisen tuloksen esittämiseksi.

Velkojaryhmät Herlitz AG:n insolvenssisuunnitelmassa

- (34) Herlitz AG:tä koskevassa maksukyvyttömyysmenettelyssä saatavat jaettiin seuraavasti:
- Etuoikeutetut velkojat: Tällaista ryhmää ei muodostettu. Etuoikeus turvasi kuitenkin kaikki Hypovereinsbankin ja Eurohypon ⁽⁸⁾ saatavat ja osan HAG 1 -ryhmän saatavista.

⁽⁷⁾ Insolvenzordnung, 5.10.1994 (BGB II 1994, 2866).

⁽⁸⁾ Ks. johdanto-osan 42 kappale.

- b) Menettelystä aiheutuvat kustannukset ja massavelat: Tällaista velkojaryhmää ei muodostettu, ja saatavat maksettiin kokonaisuudessaan sitä mukaa kuin niitä syntyi.
- c) Velkojat, jotka eivät ole huonommassa etuoikeusasemassa:
- ryhmä HAG 1: pankkiryhmä, jolla on etuoikeus saada osalle saatavistaan suoritus Herlitz AG:n irtaimesta omaisuudesta ja osakkeista,
 - ryhmä HAG 2: muut velkojat, jotka eivät ole huonommassa etuoikeusasemassa ja jotka eivät kuulu ryhmään HAG 1,
 - ryhmä HAG 3: Berliinin veroviranomaiset,
 - ryhmä HAG 4: sidosyritykset.
- d) Huonommassa etuoikeusasemassa olevat velkojat:
- ryhmä HAG 5: korot, kustannukset, sakot jne.
- (35) Ryhmään HAG 5 sisältyvät huonommassa etuoikeusasemassa olevat saatavat poistettiin insolvenssi-asetuksen 225 §:n mukaisesti insolvenssisuunnitelmasta. HAG 3- ja HAG 4 -ryhmät, jotka eivät ole huonommassa etuoikeusasemassa, luopuivat saatavistaan 15 päivästä heinäkuuta 2002 alkaen ⁽⁹⁾. Seuraavassa taulukossa esitetään saatavat ja summat, joista velkojat luopuivat (pyöristettyinä):

Taulukko 2

Ryhmä	Herlitz AG:n julkiset ja yksityiset velkojat	Saatavatyyppi	Vakuudet	Velka milj. euroa	Saatavasta luopuminen (milj. euroa)
HAG 1	Pankit, joilla etuoikeutettuja saatavia (julkisia ja yksityisiä)	Luotot, jotka myönnetty ennen 3. huhtikuuta 2002	Etuoikeus suoritukseen irtaimesta omaisuudesta	[130–140] (*)	[enintään 135] *
HAG 2	Aikaisempi yritysjohto ja työntekijät (yksityisiä)	Tulevat eläkemaksut; palkat 3. huhtikuuta 2002 edeltävältä ajalta; erorahat	Ei ole	[35,91] *	[...] *
	Spandaun tontin vuokraaja (yksityinen)	Vuokrat; korvaus sopimuksen irtisanomisesta	Ei ole		[...] *
	Tavarantoimittajat (yksityisiä)	Saatavat toimituksista ja palveluista, jotka toimitettu ennen 3. huhtikuuta 2002; korvaus sopimuksen irtisanomisesta	Ei ole		

⁽⁹⁾ Ainoa poikkeus tästä oli se, että Herlitz PBS AG sai miljoonan euron korvauksen Herlitz AG:n ja Herlitz PBS AG:n yhdistämissopimuksen irtisanomisesta.

Ryhmä	Herlitz AG:n julkiset ja yksityiset velkojat	Saatavatyypit	Vakuudet	Velka milj. euroa	Saatavasta luopuminen (milj. euroa)
	Eläkevakuutusyhdistys (julkinen)	Tulevat eläkemaksut	Ei ole	[8,43] *	
	Liittotasavallan työvoimahallinto (julkinen)	Työntekijöille maksetun palkkaturvakorvauksen korvaaminen (1.1.2002–4.6.2002)	Ei ole		
	Sairauskassat (julkisia)	Maksut ajalta 5.3.2002–4.6.2002)	Ei ole		
	Alfeldin verovirasto (julkinen)	Maanhankintaveron ennen vuotta 2002 toteutetusta osakkuuden myynnistä	Ei ole		
	Liegenschaftsfonds (julkinen)	Vuokra Berlin-Spanndaun kiinteistöstä	Ei ole		

HAG 2 -ryhmän luopuminen saatavista: 0,5 miljoonan euron jako-osuus maksettiin saatavien suuruuden mukaisesti, saatavista luovuttiin muilta osin

HAG 3	Berliinin verovirasto (julkinen)	Ennakonpidätys- ja liikevaihtovero 5. kesäkuuta 2002 päättyvältä ajanjaksolta	Ei ole	[2,0] * (e)	[2,0] * (e)
-------	----------------------------------	---	--------	-------------	-------------

HAG 3 -ryhmän luopuminen saatavista: kaikista saatavista luovuttiin

HAG 4	Sidosyritykset (yksityisiä)	Kaikki saatavat Herlitz AG:lta	Ei ole	109	108
HAG 5	Huonommassa etuoikeusasemassa olevat velkojat (yksityisiä tai julkisia)	Korot, kustannukset, maksut jne.	Ei ole	Ei tiedossa	Ei tiedossa

(e) Virhe.

(*) Tätä tekstiä on osin muokattu, jotta varmistetaan, ettei luottamuksellista tietoa paljasteta; nämä kohdat on kirjoitettu hakusulkuihin ja merkitty tähdellä.

Velkojaryhmät Herlitz PBS AG:n insolvenssisuunnitelmassa

(36) Velkojat jaoteltiin Herlitz PBS AG:tä koskevassa maksukyvyttömyysmenettelyssä seuraavasti:

a) Etuoikeutetut velkojat:

— ryhmä PBS 1: etuoikeus turvasi tiettyjen tavarantoimittajien kaikki saatavat,

— ryhmä PBS 6: pankit, joilla oli etuoikeus saada osalle saatavistaan suoritus; myös Hypovereinsbankilla ja Eurohypolla oli etuoikeutettuja saatavia, mutta niitä ei otettu mukaan ryhmään PBS 6.

- b) Menettelystä aiheutuvat kustannukset ja massavelat: Tällaista velkojaryhmää ei muodostettu, ja saatavat maksettiin kokonaisuudessaan sitä mukaa kuin niitä syntyi.
- c) Velkojat, jotka eivät ole huonommassa etuoikeusasemassa:
- ryhmä PBS 2: työntekijät,
 - ryhmä PBS 3: eräät julkiset velkojat kuten veroviranomaiset, liittotasavallan työvoimahallinto, sairauskassat, Berliinin osavaltio,
 - ryhmä PBS 4: sidosyritykset,
 - ryhmä PBS 5: muut velkojat, jotka eivät ole huonommassa etuoikeusasemassa, kuten aikaisempi yritysjohto ja työntekijät, ammattiyhdistys, eläkevakuutusyhdistys, yksityiset leasing-pankit, Itävallan posti, päätullitoimipaikka jne.
- d) Huonommassa
- ryhmä PBS 7: korot, kustannukset, palkkiot jne.
- (37) Ryhmään PBS 7 sisältyvät huonommassa etuoikeusasemassa olevat saatavat poistettiin insolvenssi-asetuksen 225 §:n mukaisesti insolvenssisuunnitelmasta. Ryhmät PBS 3 ja PBS 4, jotka eivät ole huonommassa etuoikeusasemassa, luopuivat saatavistaan 15 päivästä heinäkuuta 2002 alkaen. Seuraavassa taulukossa esitetään saatavat, jotka eivät ole huonommassa etuoikeusasemassa, ja summat, joista velkojat luopuivat (pyöristettyinä):

Taulukko 3

Ryhmä	Herlitz PBS AG:n yksityiset ja julkiset velkojat	Saatavatyyppi	Vakuudet	Velka (milj. euroa)	Saatavasta luopuminen (milj. euroa)
PBS 1	Etuoikeutetut tavarantoimittajat (yksityisiä)	Saatavat toimituksista ja palveluista, jotka toimitettu ennen 3. huhtikuuta 2002	Etuoikeus suoritukseen irtaimesta omaisuudesta	[3–6] *	0
PBS 2	Työntekijät (yksityisiä)	Tulevat palkat	Ei ole	[40–50] */vuosi	[2–4] * vuonna 2002 [4–5] */vuosi vuodesta 2003 alkaen
PBS 3	Berliinin verovirasto (julkinen)	Ennakonpidätys maaliskuu 2002	Ei ole	[11,50] *	[...] *
	Berliinin verovirasto (julkinen)	Kiinteistövero tammi-kuu–maaliskuu 2002	Ei ole		
	Berliinin verovirasto (julkinen)	Maanhankintaverot vuodelta 1996	Ei ole		
	Liittotasavallan työvoimahallinto (julkinen)	Korvaus työntekijöille maksetuista palkkaturvakorvauksista (1.4.2002–4.6.2002)	Ei ole		

Ryhmä	Herlitz PBS AG:n yksityiset ja julkiset velkojat	Saatavatyypit	Vakuudet	Velka (milj. euroa)	Saatavasta luopuminen (milj. euroa)
	Sairauskassat (julki- sia)	Maksut ajalta 5.3.2002–4.6.2002	Ei ole		
	Liegenschaftsfonds (julkinen)	Vuokratulot huhti- kuu–kesäkuu 2002	Toissijainen kiin- teistövelka		
	Berliinin osavaltio (julkinen)	Muuttolainan takai- sinmaksua koskeva vaatimus	Ei ole		

PBS 3 -ryhmän luopuminen saatavista: kaikista saatavista luovuttiin

PBS 4	Sidosyritykset (yk- sityisiä)	Kaikki Herlitz-kon- sernin sidosyritysten jäljellä olevat saatavat	Ei ole	139	139
PBS 5	Aikaisempi yritys- johto/johtohenkilöt (yksityisiä) (4)	Tulevat eläkemaksut, palkat 3. huhtikuuta 2002 edeltävältä ajalta, erorahat	Ei ole	[yksityiset vel- kojat 22,61; julkiset velkojat 19,56] *	[...]
	Eläkevakuutusyh- distys (julkinen)	Tulevat eläkemaksut	Ei ole		
	Leasing-pankit (yk- sityiset)	Maksamattomat ja kapitalisoidut tulevat leasingvuokrat	Ei ole		
	Itävallan posti (tässä tapauksessa yksityinen)	Reklamaatiohyvityk- set ja bonuskorvaus	Ei ole		
	Ammattiyhdistys (julkinen)	Tapaturmavakuutus- maksut	Ei ole		
	Päätullitoimipaikka (julkinen)	Tuontivero, tulli	Ei ole		
	Duales System Deutschland (yksi- tyinen)	"Der Grüne Punkt" - järjestelmän maksut	Ei ole		
	Sairauskassat (julki- sia)	Maksut ajalta 1.–4.3.2002	Ei ole		
	Liegenschaftsfonds (julkinen)	Vuokratulot heinä- kuu–syyskuu 2002	Toissijainen kiin- teistövelka		

Ryhmä	Herlitz PBS AG:n yksityiset ja julkiset velkojat	Saatavatyyppi	Vakuudet	Velka (milj. euroa)	Saatavasta luopuminen (milj. euroa)
	Muut vakuudettomat toimitukset (yksityisiä)	Tuotteet ja palvelut, jotka toimitettu ennen 3. huhtikuuta 2002; sopimukseen perustuvat vahingonkorvaukset jne.	Ei ole		
PBS 5 -ryhmän luopuminen saatavista: saatavista luovuttiin 90-prosenttisesti					
PBS 6	Pankit, joilla on irtaimistovakuuksia (yksityisiä ja julkisia)	Luotot, jotka myönnetty ennen 3. huhtikuuta 2003	Etu oikeus suoritukseen irtaimesta omaisuudesta	[100–120] * ^(b)	(enintään 76,75 milj. euroa)
PBS 7	Huonommassa etuoikeusasemassa olevat velkojat (yksityisiä tai julkisia)	Korot, kustannukset, palkkiot jne.	Ei ole	Määrittelemätön	Määrittelemätön

^(a) Summa saadaan vähentämällä kaksinkertaiset saatavat, joita on vaadittu Herlitz AG:lta ja Herlitz PBS AG:lta.

^(b) Ks. alaviite (a).

Lisätietoja veloista julkisille velkojille

- (38) Julkiset velkojat vaativat saatavia eri ryhmissä. Ryhmissä HAG 2, HAG 3, PBS 3 ja PBS 5 julkisten ja yksityisten velkojen saatavilla ei ollut vakuuksia. Lisäksi ryhmissä HAG 3 ja PBS 3 luovuttiin kokonaan saatavista, jotka eivät olleet huonommassa etuoikeusasemassa, kun taas ryhmissä HAG 2 ja PBS 5 velkojat, jotka eivät olleet huonommassa etuoikeusasemassa, saivat suhteellisen osuuden maksuista.
- (39) Insolvenssisuunnitelmien mukaan ryhmän HAG 2 velkojat saivat viimeistään 31 päivänä maaliskuuta 2004 saataviensa määrään suhteutetun osuuden 0,5 miljoonan euron kokonaissummasta. Velkojat ryhmässä PBS 5 saivat 10 prosenttia saatavistaan 31 päivään joulukuuta 2003 mennessä. Taulukoissa 2 ja 3 esitetään julkisten saatavien ja saatavista luopumisen määrät.

Lisätietoja velkajärjestelyyn osallistuneista rahoituslaitoksista

- (40) Molemmissa insolvenssisuunnitelmissa mainitaan Herlitz PBS AG:n eräältä pankkikonsortiolta saama luotto (jäljempänä 'konsortioluotto'). Konsortio koostuu samoista jäsenistä kuin johdanto-osan 10 kappaleessa mainittu konsortio. Sama konsortio myönsi konsortioluoton Herlitz PBS AG:lle, jotta se pystyisi maksamaan kokonaisuudessaan takaisin 100 miljoonan euron vaihtovelkakirjan. Konsortioluotosta, joka oli suuruudeltaan 65,4 miljoonaa euroa, oli 3 päivänä huhtikuuta 2002 käytetty 53,9 miljoonaa euroa. Lisäksi useimmat konsortion pankeista myönsivät Herlitz-konsernille ennen heinäkuuta 2001 muita luottoja (puiteluottoja) 156,6 miljoonan euron arvosta. Näistä luotoista oli 3 päivänä huhtikuuta 2003 käytetty 134,11 miljoonaa euroa.
- (41) Ryhmässä PBS 6 pankit luopuivat yhtenäisesti Herlitz PBS AG:lle myönnetyn konsortioluoton ja puiteluottojen takaisinperinnästä 76,714 miljoonaa euroa ylittävältä osalta. Samoista luottosaatavista luovuttiin yhtenäisesti myös ryhmässä HAG 1 Herlitz AG:n hyväksi 5 miljoonaa euroa ylittävältä osalta. Ne osat luotoista, joista ei luovuttu, vastasivat pidennettyjä luottoja Herlitz-konsernille. Kiinteistöyhtiöt GGB ja GGF ottivat samanaikaisesti vastatakseen niitä saatavia, joista pankit luopuivat Herlitz PBS AG:lle ja Herlitz AG:lle myönnettyjen luottojen osalta, vastaavista veloista.

Lisätietoja muista veloista rahoituslaitoksille

- (42) Ajankohtana, jona velkojat hyväksyivät insolvenssisuunnitelmat, oli Herlitz-konsernilla konsortioluoton ja puiteluottojen lisäksi muitakin pankkivelkoja. Ensinnäkin Hypovereinsbank (Irlanti), Bayerische Landesbank ja Landesbank Berlin luopuivat kokonaisuudessaan vakuudettomien luottojensa takaisinperinnästä, jotta niiden konsortioluottoon kuuluvien osittain vakuudellisten saatavien takaisinsaanti ei vaarantuisi. Toiseksi Herlitz-konserni sai luottoja, joiden vakuutena oli ensisijainen kiinteistövelka Berlin-Tegelin tonttiin, nimittäin 15,4 miljoonan euron luoton Hypovereinsbankilta ja 30,8 miljoonan euron luoton Eurohypolta. Näitä luottoja ei otettu mukaan velkajärjestelyyn, mutta niitä koskevista vaateista Herlitz AG:tä ja Herlitz PBS AG:tä kohtaan voitiin luopua, koska vakuutena ollut kiinteistö Berlin-Tegelissä myytiin GGB:lle.
- (43) Konsortio pankit myönsivät 15 päivänä huhtikuuta 2002 Herlitzille 15 miljoonan euron maksuvalmiuslainan konsernin liiketoiminnan jatkamisen mahdollistamiseksi. Lainaa pidennettiin kahdesti, ja se maksettiin kokonaisuudessaan takaisin 17 päivänä marraskuuta 2003. Laina oli tarkoitettu kattamaan konsernin sesonkiluonteinen maksuvalmiustarve, ja se olisi mahdollista myöntää uudelleen kesäkuussa 2004.

Lisätietoja veloista tavarantoimittajille

- (44) Herlitz AG:n velat tavarantoimittajille olivat ryhmässä HAG 2 yhteensä 9,3 miljoonaa euroa. Herlitz PBS AG:n tavarantoimittajat voidaan jakaa vakuudellisiin tavarantoimittajiin (ryhmä PBS 1) ja vakuudettomiin tavarantoimittajiin (ryhmä PBS 5). Ryhmän PBS 1 tavarantoimittajilla oli etuoikeus saataviansa perimiseen 35 prosentin osalta Herlitz PBS AG:n vaihto-omaisuudesta, ja sen vuoksi ne eivät luopuneet saatavistaan. Sitä vastoin ryhmän PBS 5 tavarantoimittajat, joilla ei ollut vakuuksia, luopuivat 90 prosentista saatavistaan kuten muutkin tähän ryhmään kuuluvat velkojat, jotka eivät olleet huonommassa etuoikeusasemassa.

Lisätietoja veloista työntekijöille ja sidosyrityksille

- (45) Saksan insolvenssioikeuden mukaan työntekijät ja sidosyritykset voivat osallistua maksukyvyttömyysmenettelyyn ja saada jako-osuuden saatavilleen. Niitä varten perustettiin erilliset velkojaryhmät (HAG 4, PBS 4) tai ne yhdistettiin sekaryhmiin (HAG 2, PBS 5).

Vaihtoehdot insolvenssisuunnitelmiin

- (46) Herlitz AG:tä ja Herlitz PBS AG:tä koskevissa menettelyissä selvittäjä ja velkojat päättivät jatkaa yritystoimintaa insolvenssisuunnitelmien avulla. Kuten johdanto-osan 33 kappaleessa todetaan, menettelyssä maksettiin kaikki siitä aiheutuneet kustannukset ja massavelat. Lisäksi 0,5 miljoonaa euroa maksettiin jako-osuutena joillekin Herlitz AG:n velkojille, jotka eivät olleet huonommassa etuoikeusasemassa, kun taas eräät Herlitz PBS AG:n velkojista, jotka eivät olleet huonommassa etuoikeusasemassa, saivat noin 10 prosenttia saatavistaan jako-osuutena. Kuten johdanto-osan 47 kappaleessa todetaan, omaisuuden arvo olisi yrityksen selvitystilän yhteydessä ollut huomattavasti pienempi. Jos koko yritys olisi myyty, velkojien edut olisi voitu ottaa paremmin huomioon. Ei kuitenkaan ollut sijoittajaa, joka olisi ollut valmis ottamaan haltuunsa kaikki konsernin omaisuuserät.
- (47) Konsulttiyritys Roland Bergerin laatiman asiantuntijalausannon mukaan ja myös riippumattoman meklarin käsityksen mukaan selvitystilassa irtaimiston arvo olisi laskenut 84,2 miljoonasta eurosta [10–30] * miljoonaan euroon. Tästä summasta olisi ensin täytynyt maksaa etuoikeutetut saatavat, jonka jälkeen jäljelle olisi jäänyt ainoastaan [0–5] * miljoonaa euroa. Herlitz-konsernin tulot olisivat maksukyvyttömyysmenettelyn aikana olleet noin miljoona euroa. Tämän summan lisäämisen jälkeen käytettävissä oleva omaisuus olisi ollut [1–6] * miljoonaa euroa.

- (48) Käytettävissä olevalla omaisuudella olisi maksettu menettelystä aiheutuneet kustannukset ja massavelat, joita olisi syntynyt omaisuuden hoidosta ja myynnistä. Menettelystä aiheutuneiden kustannusten vähentämisen jälkeen käytettäväksi olisi jäänyt ainoastaan [0–1] * miljoonan euron omaisuus. Tällä summalla ei olisi voitu kattaa yrityksen massavelkoja eikä se olisi riittänyt edes niiden velkojien saatavien osittaiseen maksamiseen, jotka eivät olleet huonommassa etuoikeusasemassa.
- (49) Insolvenssisuunnitelmien mukaan rakenneuudistusta ei olisi voitu toteuttaa myymällä kaikki Herlitz-konsernin omaisuuserät uudelle omistajalle. Joistakin liiketoiminta-aloista ja varastoista tosin tehtiin tarjouksia, mutta tarjottu hinta vastasi likvidointiarvoa. Velkojien kannalta edullisin ratkaisu oli sen vuoksi toimintaansa jatkavan yrityksen rakenneuudistus insolvenssisuunnitelman avulla.
- d) *Päätös aloittaa perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukainen menettely*
- (50) Komissio päätti 19 päivänä helmikuuta 2003 aloittaa perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn pääasiassa kolmesta syystä, jotka perustuivat toimenpiteiden arviointiin valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi annettujen yhteisön suuntaviivojen⁽¹⁰⁾ (jäljempänä 'suuntaviivat') nojalla.
- (51) Komissio totesi ensinnäkin, että ILB:n Herlitz PBS AG:lle myöntämä laina sisälsi perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea, jota oli tutkittava tarkemmin. Saksa ei ollut esittänyt riittäviä tietoja todellisten tuensaajien selvittämiseksi, jotta voitaisiin tutkia, oliko tuki suuntaviivojen mukaista.
- (52) Toiseksi komissio epäili, että useiden julkisten velkojien (veroviranomaiset, liittotasavallan työvoimahallinto, sosiaaliturvaviranomaiset) luopuminen saatavista insolvenssisuunnitelmissa oli mahdollisesti katsottava tueksi.
- (53) Kolmanneksi komissio epäili Herlitz-konsernin käyttöön annetun Berliinin osavaltion omistaman Berlin-Tegelin tontin osalta, oliko vuokrasopimus tehty markkinaehtojen mukaisesti. Koska sopimuksen tekemisestä oli kulunut yli kymmenen vuotta, vuokrasopimus luokiteltiin voimassa olevaksi tueksi. Komissio päätteli kuitenkin, että Berliinin osavaltion luopuminen vuokrasta ja vuokran korottamatta jättäminen voisivat olla uutta tukea. Lisäksi Berliinin osavaltion myöntämä 6 miljoonan Saksan markan koroton laina ja sen takaisinperinnästä luopuminen voisivat myös olla valtiontukea.

III ASIANOMAISTEN HUOMAUTUKSET

- (54) Ainoa muodollisen tutkintamenettelyn aloittamisesta huomautuksia esittänyt asianomainen oli Herlitz PBS AG tuensaajan eli Herlitz-konsernin nimissä. Herlitz PBS AG kannatti väitettyjen sääntöjenvastuisten tukien myöntämisen taustalla olevien tosiseikkojen perusteellista tutkimista. Se ilmoitti komissiolle toimittaneensa Saksan viranomaisille kaikki asiaa koskevat asiakirjat.
- (55) Herlitz PBS AG ilmoitti, että pelastamislaina oli maksettu takaisin ja täytti edellytykset pelastamistukien myöntämiselle. Insolvenssisuunnitelmiin sisältyvien saatavista luopumisten osalta se totesi, että julkiset velkojat olivat toimineet yksityisten velkojien tavoin ja että anteeksiannetut saatavat olivat arvottomia. Se korosti, että velkojat olivat hyväksyneet insolvenssisuunnitelmat yksimielisesti. Herlitz PBS AG:n mukaan kaikki tukiosuudet, joita komissio toteaisi sisältyvän saatavista luopumiseen, olisi suuntaviivojen mukaan luokiteltava rakenneuudistustuiksi. Muilta osin se yhtyi toiston välttämiseksi Saksan esittämään oikeudelliseen näkemykseen.

⁽¹⁰⁾ EYVL C 288, 9.10.1999, s. 2.

IV SAKSAN HUOMAUTUKSET

- (56) Saksa ilmoitti muodollisen tutkintamenettelyn aloittamisesta esittämissään huomautuksissa, että ainoastaan ILB:n myöntämä pelastamislainan voitaisiin katsoa valtiontueksi ja että se soveltuu yhteismarkkinoille perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisesti.
- (57) Muut toimenpiteet ja erityisesti saatavista luopuminen maksukyvyttömyysmenettelyissä eivät sen mukaan ole perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea. Julkiset velkojat luopuivat maksukyvyttömyysmenettelyissä arvottomista saatavista ja lisäksi niiden toiminta noudatti yksityistä velkojaa koskevaa periaatetta. Jos jotkin muista toimenpiteistä ovat valtiontukea, ne voidaan hyväksyä rakenneuudistustukina perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla.

1. Pelastamislainaa koskevat huomautukset

- (58) Saksa totesi, että päätös pelastamislainan myöntämisestä tehtiin 10 päivänä toukokuuta 2002 ennen insolvenssisuunnitelman hyväksymistä, joka tapahtui 15 päivänä kesäkuuta 2002. Lainan maksaminen vasta 24 päivänä heinäkuuta 2002 riippui "avoimista kysymyksistä", jotka pystyttiin ratkaisemaan ILB:n kanssa vasta 24 päivänä heinäkuuta 2002. Sopimuksen allekirjoituksen ja lainan maksamisen välisenä ajanjaksona laina antoi Herlitz PBS AG:lle sen tarvitsemaa maksuvalmiutta, mutta se ei riittänyt kattamaan elokuussa 2003 koulujen alkamisen lisäämää maksuvalmiustarvetta.
- (59) Maksuvalmiuslaina oli välttämätön, jotta yritys selviytyisi insolvenssisuunnitelmien hyväksymiseen asti. Saksan mukaan laina oli rajattu vähimmäismäärään, mikä ilmenee Herlitz PBS AG:n erittäin heikosta maksuvalmiudesta elokuun ja joulukuun 2002 välisenä aikana.
- (60) Saksan mukaan pelastamislainasta ei hyötynyt FOP vaan Herlitz PBS AG. Ensinnäkin selvittäjä ja Herlitz PBS AG olivat 10 päivänä toukokuuta 2002 tehneet luottosopimuksen. Toiseksi FOP:tä ei voida pitää tosiasiallisena tuensajana, koska se oli saanut ainoastaan Herlitz PBS AG:n kanssa tehdyn toimitussopimuksen mukaisia eräänntyneitä maksuja.

2. Insolvenssisuunnitelmiin perustuvaa rakenneuudistusta koskevat huomautukset

- (61) Saksa totesi, että joidenkin julkisten velkojien luopuminen saatavistaan ei ole johtanut valtion tulojen vähentymiseen, koska nämä saatavat olivat arvottomia. Herlitz AG:n ja Herlitz PBS AG:n omaisuus-erät olisivat riittäneet ainoastaan etuoikeutettujen velkojien saatavien maksamiseen. Tähän ryhmään kuulumattomilla julkisilla velkojilla ei ollut vakuuksia tai niillä oli ainoastaan toissijainen kiinteistövelka.
- (62) Selvitystilassa julkiset velkojat eivät olisi saaneet maksuja tai olisivat saaneet ainoastaan vähäisiä maksuja, vaikka niiden hallussa olisi ollut toissijainen kiinteistövelka. Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-152/99 (*Hansa v. komissio*)⁽¹⁾ 11 päivänä heinäkuuta 2002 antaman tuomion 168 kohdan mukaan se, että velkoja luopuu merkittävästä osasta sellaisia vakuudettomia saataviaan, joilla ei selvitystilassa olisi ollut arvoa, ei merkitse todellista uhrausta.

⁽¹⁾ Kok. 2002, s. II-3049.

- (63) Saksan mukaan julkisen velkojan luopuminen saatavistaan ei merkitse maksusuoritusta eikä rahallista hyötyä. Koska Herlitz AG ja Herlitz PBS AG olivat maksukyvyttömiä, niiden omaisuuserät eivät olisi riittäneet selvitystilassa jako-osuuden muodostamiseen julkisille velkojille. Sen vuoksi Herlitz AG ja Herlitz PBS AG olisi tavallisesti vapautettu maksukyvyttömyysmenettelyssä näistä saatavista.
- (64) Jos julkisten velkojien luopumista saatavista kuitenkin pidettäisiin maksusuorituksena, julkiset velkojat voisivat odottaa Herlitz-konsernilta yrityksen toiminnan jatkuessa vastasuoritetta tulevien vero- ja sosiaaliturvamaksujen muodossa.
- (65) Saksan mukaan julkisten velkojien luopumista saatavistaan on arvioitava HANSA-tuomiossa määritetyn yksityistä velkojaa koskevan periaatteen mukaisesti. Sen mukaan julkista velkojaa on verrattava vastaavassa tilanteessa olevaan tai oletettuun yksityiseen velkojaan.
- (66) Saksan mukaan Herlitz-konsernin molempia yrityksiä koskevissa maksukyvyttömyysmenettelyissä julkisia velkojia olivat julkiset pankit, Berliinin verovirasto, liittotasavallan työvoimahallinto, sairausvakuutuskassa, Berliinin osavaltio sekä esimerkiksi päätullitoimipaikka ja Alfeldin verovirasto. Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-482/99 (*Ranska v. komissio*) 16 päivänä toukokuuta 2002 antaman tuomion⁽¹²⁾ mukaan on suoritettava perusteellinen arviointi sen selvittämiseksi, milloin saatavista luopumista voidaan pitää valtion suorituksena.
- (67) Konsortioluoton ja puiteluotot myöntäneisiin julkisiin pankkeihin kuuluvat Saksan mukaan Landesbank Berlin, Bayerische Landesbank ja WestLB. Nämä pankit toimivat samoin kuin pankkikonsortion yksityiset jäsenet, mikä ilmenee siitä, että saatavista luopumisen insolvenssisuunnitelmien puitteissa toteutti konsortio yhdessä eivätkä yksittäiset pankit. Myös yksittäisten pankkien vakuudettomista saatavista luopumiseen insolvenssisuunnitelmien ulkopuolella osallistui sekä yksityisiä että julkisia pankkeja.
- (68) Berliinin osavaltion veroviranomaisten luopuminen kaikista saatavistaan ryhmissä HAG 3 ja PBS 3 oli Saksan mukaan perusteltua siitä syystä, että veroviranomaiset odottivat Herlitz AG:ltä ja Herlitz PBS AG:ltä saatavien tulevien verotulojen hyvittävän tämän luopumisen. Samoin liittotasavallan työvoimahallinnon ja sairauskassojen luopuminen saatavistaan ryhmässä PBS 3 oli perusteltua lakisäateisistä sosiaaliturvamaksuista odotetuilla tulevilla tuloilla. Samaan perusteluun vedottiin Berliinin osavaltion ja Liegenschaftsfondsien saatavista luopumisen osalta. Saksan mukaan odotetut vuokratulot Herlitz-konsernilta olivat synnä tähän saatavista luopumiseen ryhmässä PBS 3.
- (69) Saksa katsoo, että julkisten velkojien luopuminen kaikista saatavistaan ryhmissä HAG 3 ja PBS 3 oli järkevästi perusteltua eikä sitä voida verrata muiden velkojaryhmien käyttäytymiseen. Syynä 100-prosenttiseen saatavista luopumiseen olivat tulevat verotulot, sosiaaliturvamaksut ja vuokratulot, joita julkisille velkojille oli odotettavissa yritystoiminnan jatkuessa. Saksan mukaan tulevat tulot ovat yksi tärkeimmistä syistä, joiden vuoksi velkoja luopuu saatavistaan. Koska viranomaisilla oli yksityisiä velkojia paremmat mahdollisuudet saada tuloja Herlitz-konsernilta, julkisten velkojien luopuminen saatavistaan oli perustellumpaa.
- (70) Saksan mukaan julkisen viranomaisen ja julkisen sijoittajan roolit on pidettävä erillään ainoastaan yksityistä sijoittajaa koskevassa testissä eikä yksityistä velkojaa koskevassa testissä. Jos julkiset velkojat eivät voisi ottaa tulevia tuloja huomioon saatavien anteeksiannossa, merkitsisi tämä velkojien välistä syrjintää, jolloin niitä ei voitaisi verrata toisiinsa.

⁽¹²⁾ Kok. 2002, s. I-4397.

- (71) Vedoten selvittäjän kantaan Saksa toteaa, että ilman julkisten velkojien luopumista kaikista saatavistaan ryhmissä HAG 3 ja PBS 3 velkojat eivät olisi hyväksyneet insolvenssisuunnitelmia. Yksityiset velkojat vaativat julkisilta velkojilta suurempaa uhrausta, koska yrityksen toiminnan jatkuminen takaisi useimmille julkisille velkojille lakisääteisiä tuloja, joita yksityiset velkojat eivät voi odottaa. Tämän velkojaryhmän luopumista kaikista saatavistaan voidaan perustella myös sillä, että verosaatavat eivät olleet selvillä velkojien äänestäessä suunnitelmien hyväksymisestä, joten suunnitelmat voitiin hyväksyä tämän epätietoisuuden poistuttua.
- (72) Saksa korostaa, että julkiset velkojat, jotka luopuivat osasta saatavistaan ryhmissä HAG 2 ja PBS 5, toimivat samoin kuin yksityiset velkojat näissä ryhmissä. Näihin ryhmiin oli yhdistetty liittotasavallan työvoimahallinnon, sairauskassojen, päätullitoimipaikan, Alfeldin veroviraston, Berliinin veroviraston ja Liegenschaftsfondsia saatavat.
- (73) Lopuksi Saksa toteaa, että jos komissio katsoisi julkisista saatavista luopumisen Herlitz AG:n tai Herlitz PBS AG:n hyväksi olevan tukea, nämä toimenpiteet täyttäisivät edellytykset niiden hyväksymiselle rakenneuudistustukina perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan ja suuntaviivojen mukaisesti.
- (74) Suuntaviivojen edellytykset täyttyvät, koska oli olemassa tehokas rakenneuudistussuunnitelma, Herlitz-konsernin elinkelpoisuus palautettiin, kapasiteettia supistettiin ja julkisista saatavista luopuminen oli rajoitettu vähimmäismäärään. Lisäksi Herlitz-konserni ei saanut ylimääräistä maksuvalmiutta eikä se ole aikaisemmin saanut rakenneuudistus- tai pelastamistukea.

3. Berliinin osavaltiota ja Liegenschaftsfondsia koskevat huomautukset

- (75) Berlin-Tegelin tontin vuokraoikeuden osalta Saksa esitti otteita sopimuksesta, jossa tämä oikeus vahvistetaan. Liegenschaftsfonds ei Saksan mukaan ole korottanut vuokraa, koska se ei pitänyt Berlin-Tegelissä sijaitsevien rakennusten myyntiä GGB:lle omistajan etujen vastaisena tontin käyttö-tarkoituksen muuttamisena.
- (76) Muuttolainasta Saksa totesi, että tämän lainan maksamisen lykkäyksestä ei ilmoitettu, koska Berliinin osavaltio toimi yksityisen velkojan tavoin. Tämä ilmenee siitä, että lykkäykseen liittyi korko, velkojen tunnustaminen ja tontin vuokraoikeudesta kertynyt vuokra.

V OIKEUDELLINEN ARVIOINTI

1. Tuen olemassaolo

- (77) Perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotain yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu yhteismarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Euroopan yhteisöjen tuomioistuinten oikeuskäytännön mukaan kauppaan kohdistuvaa vaikutusta koskeva kriteeri täyttyy, kun tuensaaja harjoittaa taloudellista toimintaa, joka vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.
- (78) Herlitz-konsernin tuotteilla käydään kauppaa yhteisössä, ja jäsenvaltioiden välillä on kilpailua. Pelastamislaina, muuttoa varten myönnetty laina ja luopuminen tietyistä julkisista saatavista maksukyvyttömyysmenettelyssä ovat valtion toimenpiteitä tai ne rahoitetaan valtion varoin. Jos niillä annetaan yritykselle etu, se vääristää kilpailua ja vaikuttaa kauppaan. Edun olemassaolo on selvitettävä käyttämällä markkinataloussijoittajaa ja yksityistä velkojaa koskevia kriteerejä.

a) "Vanhat" toimenpiteet

- (79) Menettelyn aloittamisesta tehdyssä päätöksessä todettiin vuonna 1989 myönnetystä muuttolainasta, että sen myöntämisestä oli kulunut kymmenen vuotta ja se oli voimassa olevaa tukea asetuksen (EY) N:o 659/99 1 artiklan b alakohdan iv luetelmakohdan mukaisesti. Sen vuoksi tämän lainan myöntäminen ei kuulunut tutkimuksen piiriin. Lisäksi mitään tukiosuutta, joka mahdollisesti liittyi tontin tarjoamiseen Herlitz-konsernille vuonna 1989, ei mainitun asetuksen 15 artiklan mukaan voitaisi vaatia perittäväksi takaisin.
- (80) Menettelyn aloittamisesta tehdyssä päätöksessä komissio viittasi siihen, että Berlin-Tegelin tontin vuokran korottamatta jättäminen vuonna 2002 voisi olla valtiontukea. Vuokrasopimuksen lausekkeet kumosivat myöhemmin tämän oletuksen. Tämän sopimuksen mukaan vuokraa voidaan korottaa ainoastaan tontin käyttötarkoituksen muuttuessa. Tästä ei ollut kuitenkaan kyse, koska tonttia rakennuksineen käytettiin edelleen samaan tarkoitukseen. Ainoa muutos oli se, että Herlitz-konserni vuokrasi nyt aikaisemmin omistamansa rakennukset.
- (81) Vuonna 1999 myönnetyn muuttolainan maksamisen lykkäyksestä Saksa totesi, että se tapahtui markkinaehdoin. Maksunlykkäyksestä sovittiin ajankohtana, jona Herlitz-konserni ei vielä ollut vaikeuksissa ja korko oli viitekorkoa suurempi. Korko oli vakuudellinen, ja se maksettiin säännöllisesti maksukyvyttömyysmenettelyihin asti. Sen vuoksi komissio ei katso tämän lykkäyksen olevan uutta tukea.

b) Pelastamislainaan sisältyvät tuet ja saatavista luopuminen maksukyvyttömyysmenettelyissä

- (82) Pelastamislainan antoi Herlitz-konsernille etuja, joita vaikeuksissa oleva yritys ei olisi pystynyt saamaan markkinoilta. Saksa yhtyy tähän näkemykseen. Kuten jäljempänä esitetään, Herlitz-konserni sai etua siitä, että jotkin julkiset velkojat luopuivat saatavistaan kohtuuttomassa määrin, ja tässä luopumisessa oli kyse valtion varoista. Näin ollen on kyse perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista valtion toimenpiteistä.

Julkiset velkojat

- (83) Kutakin yksittäistä velkojaa arvioitiin sen selvittämiseksi, mitkä toimenpiteet ovat peräisin valtion varoista ja voidaan katsoa valtion toimenpiteiksi. Komission tässä yhteydessä määrittelemä julkisten velkojen ryhmä oli suurempi kuin Saksan ilmoittama ryhmä. Julkisten pankkien, Berliinin veroviraston, Alfeldin veroviraston, liittotasavallan työvoimahallinnon, sairauskassojen, Berliinin osavaltion ja Liegenschaftsfondsien sekä päätullitoimipaikan lisäksi on kaksi muuta julkista velkojaa. Nämä ovat eläkevakuutusyhdistys ja työnantajien ammattiyhdistys.
- (84) Työeläkkeiden parantamisesta annetun lain⁽¹³⁾ 14 §:n mukaan eläkevakuutusyhdistys on vastuussa vakuutuksesta maksukyvyttömyyden varalta. Kyseisen lain 10 §:n 1 ja 2 momentin mukaan kaikkien työnantajien on suoritettava tätä varten lakisääteisiä maksuja tasausrahastoon (*Ausgleichsfonds*).
- (85) Saksan sosiaalivakuutuslain lakisääteisistä tapaturmavakuutusta koskevan osan (SGB 7)⁽¹⁴⁾ 144 §:n mukaan ammattiyhdistys on vastuussa lakisääteisestä tapaturmavakuutuksesta. SGB 7:n 150 §:n 1 momentin mukaan kaikkien työnantajien on suoritettava tätä varten lakisääteisiä maksuja.

⁽¹³⁾ Gesetz zur Verbesserung der betrieblichen Altersversorgung, BetrAVG, 19.12.1974, BGBl. I, s. 3610.

⁽¹⁴⁾ BGBl 1996-I, s. 1254.

- (86) Eläkevakuutusyhdistyksen ja ammattiyhdistyksen asema vastaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-379/98 (*PreussenElektra*)⁽¹⁵⁾ 29 päivänä huhtikuuta 1999 antaman tuomion 58 kohdassa kuvaillua tilannetta. Näiden yhdistysten tapauksessa saatavista luopuminen ei ollut suoraan valtion toteuttama toimenpide, vaan toteuttajana oli valtion nimeämä tai perustama julkinen tai yksityinen elin. Saatavista luopumisessa oli kyse luopumisesta tuloista, joita valtio saisi valtion perustamaan rahastoon suoritetuista lakisääteisistä maksuista. Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-342/96 (*Espanja v. komissio*)⁽¹⁶⁾ 29 päivänä huhtikuuta 1999 antaman tuomion mukaan myös tällainen saatavista luopuminen on katsottava valtion toimenpiteeksi, koska riippumattomat sosiaaliturvalaitokset ovat valtion valvonnassa ja niitä rahoitetaan yritysten lakisääteisillä maksuilla.

Yksityistä velkojaa koskevan periaatteen soveltaminen

- (87) Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön⁽¹⁷⁾ mukaisesti komissio on verrannut julkisten velkojien toimintaa Herlitz-konsernin maksukyvyttömyysmenettelyssä yksityisten velkojien toimintaan. Koska kaikille julkisille velkojille oli olemassa vastaavanlainen yksityinen velkoja, ei vertailussa ollut tarpeen käyttää oletettuja yksityisiä velkojia.
- (88) Yksityistä velkojaa koskevaa periaatetta noudatettiin Herlitzin tytäryhtiöiden Diplomat, HKV:n ja Susyn selvitystilamenettelyssä, koska kaikki velkojat saivat samansuuruisen jako-osuuden. Yksityiset ja julkiset velkojat käyttäytyivät massavelkojen osalta samalla tavalla, sillä nämä saatavat maksettiin kokonaan. Myös huonommassa etuoikeusasemassa olevien saatavien osalta noudatettiin kyseistä periaatetta, sillä kaikki julkiset ja yksityiset velkojat luopuivat niistä.
- (89) Niiden velkojien, jotka eivät olleet huonommassa etuoikeusasemassa, vertailussa tultiin Herlitz AG:tä ja Herlitz PBS AG:tä koskevissa menettelyissä samankaltaiseen tulokseen. Useimmat ryhmät sisälsivät samassa etuoikeusasemassa olevia velkojia vaateidensa mukaisessa järjestyksessä, mutta jotkin velkojat, joiden vaateet olivat samat tai samankaltaiset, jaoteltiin eri ryhmiin. Sen seurauksena julkiset velkojat luopuivat kohtuuttomassa määrin saatavistaan velkojaryhmissä HAG 3 ja PBS 3. Yksityistä velkojaa koskevan periaatteen mukaisessa arvioinnissa ilmeni, että velkojat olivat näitä kahta ryhmää lukuun ottamatta samanlaisia kaikissa muissa maksukyvyttömyysmenettelyissä määritetyissä velkojaryhmissä.
- (90) HAMSA-tuomion 168 kohdan mukaan seuraavat seikat määrittävät velkojien samanlaisuuden: vakuuksien luonne ja suuruus, saatavien etuoikeusasema, yrityksen pääomarakenteen vahvistamismahdollisuudet ja velkojien odotettavissa oleva osuus selvitystilatuloista. Näiden arviointiperusteiden mukaan ryhmien HAG 3 ja HAG 2 velkojat ovat samanlaisia ja ne olisi luokiteltava yhteen ainoaan ryhmään, jonka jäsenten saatavat ovat samat. Sama koskee ryhmien PBS 3 ja PBS 5 velkojia.
- (91) Näiden ryhmien velkojilla oli vakuudettomia saatavia, jotka eivät olleet huonommassa asemassa ja joihin ei liittynyt etuoikeuksia; ne olisivat saaneet selvitystilassa samansuuruisen osuuden tai eivät mitään. Liegenschaftsfondsien huonommassa etuoikeusasemassa oleva kiinteistövelka ei ole maksukyvyttömyysmenettelyssä vakuus, joka kattaisi kokonaisuudessaan pankkien ensisijaisen kiinnityksen ja etuoikeuden saada saataville suoritus vakuuden arvosta. Lisäksi kaikkien tämän ryhmän velkojien etujen mukaista oli välttää selvitystila ja saada jako-osuus maksukyvyttömyysmenettelyssä. Kuitenkin ainoastaan ryhmien PBS 5 ja HAG 2 velkojat saivat jako-osuuden saataviensa mukaisesti.

⁽¹⁵⁾ Kok. 2001, s. I-2099, 58 kohta.

⁽¹⁶⁾ Kok. 1999, s. I-2459, 5 ja 46 kohta.

⁽¹⁷⁾ Ks. *HAMSA v. komissio*, 167–170 kohta; *Espanja v. komissio*, 46 kohta; asia C-256/97 (*DM Transport*), Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 29.6.1999, Kok. 1999, s. I-3913, 24 kohta.

- (92) Toisin kuin Saksa väittää, ryhmien HAG 3 ja PBS 3 velkojat eivät voi perustella tulevilla vero- ja sosiaaliturvamaksutuloillaan suhteellisen suurta luopumista saatavista. Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ja yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön⁽¹⁸⁾ mukaan viranomaisen ei voi tulevien vero- ja sosiaaliturvamaksujensa perusteella päättää luopua tietyistä osuudesta saataviana velkojalta. Jos tällaiset tekijät voitaisiin ottaa huomioon, viranomaisen ja sijoittajan tehtävät sekoittuisivat.
- (93) Viranomaisen ja sijoittajan roolien erottaminen ei koske ainoastaan markkinataloussijoittajaa koskevaa periaatetta vaan myös yksityistä velkojaa koskevaa periaatetta. Molempien periaatteiden avulla on pääasiassa tarkoitus selvittää, käyttäytyvätkö julkiset ja yksityiset sijoittajat samalla tavalla. Periaatteen tehokkuus heikkenisi, jos viranomaiset voisivat ottaa tulevat lakisääteiset tulonsa huomioon päätöksissään sijoittajan tavoin. Maksukyvyttömyys muodostaa tosin poikkeustilanteen, jossa syntyneitä lakisääteisiä saatavia (verot ja sosiaaliturvamaksut) voidaan verrata yksityisten velkojien siviilioikeudellisiin saataviin. Tällainen vertailu on kuitenkin mahdollista suorittaa vain aiempien saatavien osalta.
- (94) Vaikka odotettavissa olevat tulot voivat vaikuttaa saatavista luopumista koskevaan päätökseen, ne eivät ole merkittävin päätökseen vaikuttava seikka. Voitot eivät myöskään ohjaa valtion käyttäytymistä verojen kannossa. Saksan esittämien perusteluiden looginen seuraus olisi, että yksityisten velkojien olisi luovuttava saatavistaan julkisia velkojia suuremmassa määrin, koska saatavista luopuminen vähennetään niiden verokannasta. Saksa ei kuitenkaan ole perustellut, miksi muissa samankaltaisissa ryhmissä julkisille velkojille annettiin jako-osuus samankaltaisista saatavista, mutta ei ryhmissä HAG 3 ja PBS 3. Samasta syystä Liegenschaftsfondsien julkisesta mutta ei lakisäateisestä kiinteistövelkasaatavasta ryhmässä PBS 3 ei voida luopua suuremmassa määrin kuin yksityisistä tai julkisista saatavista ryhmässä PBS 5.
- (95) Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi HANSA-tuomionsa 167 kohdassa, että julkisia velkojia ei pidä velkojen anteeksiannossa verrata sellaiseen yksityiseen sijoittajaan, joka harjoittaa kokonaisvaltaista tai alakohtaista rakennepolitiikkaa, vaan sellaiseen yksityiseen velkojaan, joka pyrkii mahdollisimman suuressa määrin perimään takaisin saatavansa taloudellisissa vaikeuksissa olevalta yritykseltä. Tämän perusteella on selvää, että sekä yksityisten että julkisten velkojien etujen mukaista on saada jako-osuus saatavilleen maksukyvyttömyysmenettelyssä.

Pelastamis- ja rakenneuudistustuen määrä

- (96) Pelastamistuen määrä vastaa 963 855,42 euron suuruista pelastamislainaa. Tuki, joka myönnettiin Herlitz-konsernille saatavista luopumisen muodossa maksukyvyttömyysmenettelyissä, vastaa julkisten velkojien ryhmissä PBS 3 ja HAG 3 toteuttaman saatavista luopumisen ja velkojien ryhmissä PBS 5 ja HAG 2 toteuttaman saatavista luopumisen välistä suhteellista eroa.
- (97) Herlitz AG:tä koskevassa maksukyvyttömyysmenettelyssä ryhmän HAG 3 julkinen velkoja ei käyttäytynyt kuten vastaavanlaiset yksityiset velkojat ryhmässä HAG 2. Sen vuoksi sen toteuttama velkojen anteeksianto on valtiontukea, jonka määrä on suurempi kuin sen anteeksiantamien saatavien ja anteeksiannettujen yksityisten saatavien välinen erotus. Yksityiset velkojat eivät nimittäin esimerkiksi olisi ilman julkisten velkojien suurempaa velkojen anteeksiantoa luopuneet saatavistaan siinä määrin kuin ne tekivät. Lisäksi anteeksiannettujen saatavien osuuden lisäksi myös anteeksiannettujen summien suuruudella kaikissa velkojaryhmissä voi olla merkitystä. Tämän perusteella tuen osuus voi nousta 100 prosenttiin anteeksiannetuista veloista. Käsiteltävänä olevassa tapauksessa ei ole tarpeen määrittää tuen tarkkaa määrää, koska tuki soveltuisi yhteismarkkinoille, vaikka sen osuus anteeksiannetuista veloista olisi 100 prosenttia.

⁽¹⁸⁾ Ks. yhdistetyt asiat T-228/99 ja T-233/99, Westdeutsche Landesbank Girozentrale v. komissio, Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio 6.3.2003, Kok. 2003, s. II-435, 272 kohta; asia C-334/99, Saksa v. komissio, Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 28.1.2003, Kok. 2003, s. I-1139, 134 kohta; yhdistetyt asiat C-278/92, C-279/92 ja C-280/92, Espanja v. komissio, yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 14.9.1994, Kok. 1994, s. I-4103, 22 kohta.

- (98) Sama pätee valtioneuvoston Herlitz PBS AG:tä koskevassa maksukyvyttömyysmenettelyssä, jossa tuki myönnettiin erisuuruusina velkojen anteeksiantoina ryhmässä PBS 3 ja vastaavien yksityisten velkojen toimesta ryhmässä PBS 5.

2. Arviointi suuntaviivojen perusteella

- (99) Pelastamislain ja kohtuuttoman suuri luopuminen saatavista hyödyttivät Herlitz-konsernia pienentämällä kustannuksia, jotka sen tavallisesti olisi täytynyt kattaa itse. Tämä helpotti sen rakenneuudistusta. Sen vuoksi komission on arvioitava, voidaanko näitä toimenpiteitä pitää yhteismarkkinoille soveltuvina.
- (100) Koska tukitoimenpiteitä ei toteutettu komission hyväksymän ohjelman puitteissa, niitä on arvioitava tapauskohtaisina tukina. Perustamissopimuksen 87 artiklan 2 ja 3 kohdassa esitetään edellytykset, joiden täyttyessä tuki voidaan katsoa yhteismarkkinoille soveltuvaksi. Tässä tapauksessa sovelletaan perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdtaa, koska tukitoimenpiteiden tarkoituksena oli tuensaajan pelastaminen ja rakenneuudistus. Yhteenkään muuhun 87 artiklan 2 ja 3 kohdan poikkeusmääräykseen ei ole vedottu eikä niitä voitaisi soveltaa tähän tukeen.
- (101) Komissio määrittää suuntaviivoissa, milloin se käyttää harkintavaltaansa tuen hyväksymiseksi perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla. Koska Saksan toimittamista tiedoista ilmenee, että kaikki arvioitavana olevat tuet on myönnetty suuntaviivojen voimaantulon jälkeen, suuntaviivoja sovelletaan kyseisiin toimenpiteisiin⁽¹⁹⁾.

a) Tuensaaja

- (102) Komissio katsoo, että kaikkien tämän tutkimuksen kohteena olevien tukitoimenpiteiden edunsaaja on koko Herlitz-konserni eivätkä konserniin kuuluvat yksittäiset yritykset. Tämä päätelmä perustuu konsernin tiiviisiin sisäisiin yhteyksiin sekä järjestelmälliseen tehtävien ja omaisuuserien jakamiseen pääyhtiöiden Herlitz AG:n ja Herlitz PBS AG:n sekä niiden tytäryhtiöiden välillä.
- (103) Herlitz-konserni toimii markkinoilla yhtenä yrityksenä. Se esimerkiksi teki Berliinin osavaltion kanssa vuokrasopimuksen Berlin-Tegelin tontista, kun taas vuokratulovaade merkittiin maksukyvyttömyysmenettelyssä Herlitz PBS AG:n lukuun. Lisäksi Herlitz-konserni on Saksan kauppa-oikeuden 290 §:n mukaisesti julkaissut konsernitilinpäätöksen. Myös velkojat ovat kohdelleet konsernia yhtenä ainoana yrityksenä hyväksyessään Herlitz AG:n ja Herlitz PBS AG:n rinnakkaiset ja toisiinsa liittyvät insolvenssisuunnitelmat.
- (104) Herlitz AG, Herlitz PBS AG ja FOP sijaitsevat tukialueilla (Berliini on tavoitteen 2 alue perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla, Brandenburg perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan nojalla). Herlitz-konserni ei ole saanut rakenneuudistustukea kymmenen maksukyvyttömyysmenettelyä edeltävän vuoden aikana.

b) Vaikeuksissa oleva yritys

- (105) Suuntaviivojen 2.1 kohdassa kuvaillaan vaikeuksissa oleva yritys. Herlitz-konserni voidaan katsoa suuntaviivojen 5 kohdan a alakohdan mukaiseksi vaikeuksissa olevaksi yritykseksi, koska kyse on yhtiöstä, joka on menettänyt yli puolet merkitystä pääomastaan 12 kuukauden aikana 31 päivästä joulukuuta 2000 31 päivään joulukuuta 2001. Konsernin merkityn pääoman määrä esitetään seuraavassa taulukossa:

⁽¹⁹⁾ Ks. suuntaviivojen 101 kohta.

Taulukko 4

(milj. euroa)

	31.12.1998	31.12.1999	31.12.2000	31.12.2001
Merkitty pääoma	94,8	94,8	94,8	46,5

Lähde: Herlitz-konsernin vuosikertomukset 1999 ja 2001–2002.

- (106) Lisäksi Herlitz-konserni oli vähintään huhtikuusta 2002 alkaen vaikeuksissa myös suuntaviivojen 5 kohdan c alakohdan mukaisesti, koska se täytti Saksan lainsäädännössä vahvistetut edellytykset yhtiön asettamiselle yleistäytöntöpanomenettelyyn maksukyvyttömyyden vuoksi. Kuten johdanto-osan 13 kappaleessa todetaan, maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista haettiin huhtikuussa 2002 konsernin tärkeimmistä yrityksistä usean osalta.
- (107) Näin ollen Herlitz-konserni oli 31 päivästä joulukuuta 2001 alkaen vaikeuksissa, koska se oli menettänyt yli puolet merkitystä pääomastaan tätä ajankohtaa edeltäneiden 12 kuukauden aikana. Vaikeuksissa olevana yrityksenä Herlitz-konsernille voitiin myöntää sekä pelastamis- että rakenneuudistustukea.

3. Pelastamislainan arviointi

- (108) Pelastamislainan myönsi ILB, joka perustettiin vuonna 1992 tukemaan Brandenburgin osavaltiota yritystoiminnan edistämiseksi. Se ei ole Saksan kauppaoikeuden mukainen liikepankki eikä sen päätavoitteena ole tuottaa voittoa. Sen tehtävänä on kehittää Brandenburgin osavaltion talousrakenteita, ja osavaltion talousministeri valvoo sen toimintaa. Yksittäisistä hankkeista huolehtivat tukikomiteat ⁽²⁰⁾. Komissio katsoo tämän vuoksi, että toimenpide voidaan katsoa valtion toteuttamaksi.
- (109) Pelastamislainaa antoi Herlitz-konsernille etuja, joita vaikeuksissa oleva yritys ei olisi pystynyt saamaan markkinoilta. Koska Saksa myöntää lainan olevan tukea, markkinataloussijoittajaa koskevaa periaatetta ei ole tarpeen soveltaa tähän tapaukseen. Pelastamislainaa sisältää näin ollen perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea ja on arvioitava sen mukaisesti. Suuntaviivoissa vahvistetaan yksiselitteisesti edellytykset tällaisten tukien myöntämiselle.
- (110) Ensinnäkin tukien on muodostuttava maksuvalmiustuesta, joka myönnetään lainatakauksina tai markkinakorkoisina lainoina. Pelastamislainaa täyttää tämän vaatimuksen, koska sen korko oli suurempi kuin komission viitekorko ⁽²¹⁾.
- (111) Toiseksi tukea on voitava perustella vakavilla sosiaalisilla syillä eikä sillä saa olla huomattavia kielteisiä heijastusvaikutuksia teollisuuteen muissa jäsenvaltioissa. Komissio voi tässä yhteydessä ottaa huomioon, että Herlitz-konserni on merkittävä työnantaja kyseessä olevilla Berliinin ja Brandenburgin tukialueilla. Välitön, hallitsemaan maksukyvyttömyys olisi johtanut vakaviin sosiaalisiin ongelmiin. Komissio katsoo, että pelastamislainan aikana kielteiset vaikutukset teollisuuteen muissa jäsenvaltioissa olivat rajoitettuja ja kohtuullisia.
- (112) Kolmanneksi Saksa esitti tutkintamenettelyn aikana todisteet lainan täydellisestä takaisinmaksusta, vaikka pelastamislainan myöntämisestä ei alun perin ilmoitettukaan komissiolle.

⁽²⁰⁾ ILB:n verkkosivusto: www.ilb.de

⁽²¹⁾ Komission Saksaan soveltava viitekorko oli 5,06 prosenttia 1 päivästä tammikuuta 2002 alkaen ja 4,8 prosenttia 1 päivästä tammikuuta 2003 alkaen, ks. http://europa.eu.int/comm/competition/state_aid/others/reference_rates.html

- (113) Neljänneksi tuki on rajattava määrään, joka on välttämätön yrityksen toiminnan jatkamiseksi. Komissio katsoo tämän edellytyksen täyttyvän. Pelastamislainaa käytettiin vasta, kun maksuvalmiuslaina ei enää riittänyt kattamaan suurentunutta maksuvalmiustarvetta, joka johtui koulujen alkamiseen syksyllä 2002 liittyneistä toimituksista. Vielä pelastamislainan saamisen jälkeenkin Herlitz PBS AG:n maksuvalmius oli elo-joulukuussa 2002 alhaisella tasolla.
- (114) Laina voidaan myöntää vain ajanjaksoksi, joka on välttämätön toteuttamiskelpoisen rakenneuudistus-suunnitelman laatimiseksi. Tämä ajanjakso ei saa ylittää kuutta kuukautta, jollei kyse ole poikkeuksellisista olosuhteista. Käsiteltävänä olevassa tapauksessa päätös pelastamislainan myöntämisestä tehtiin 10 päivänä toukokuuta 2002, mutta laina maksettiin todellisuudessa vasta 24 päivänä heinäkuuta 2002 ja se maksettiin takaisin kuuden kuukauden kuluttua tästä päivästä. Lisäksi takaisinmaksu tapahtui ennen kuin komissio oli tehnyt päätöksen insolvenssisuunnitelmiin sisältyvistä toimenpiteistä. Tämän vuoksi pelastamislainaa täyttää suuntaviivojen edellytykset ja soveltuu yhteismarkkinoille.

4. Rakenneuudistus insolvenssisuunnitelmien avulla

a) Kannattavuuden palauttaminen

- (115) Herlitz AG:tä ja Herlitz PBS AG:tä koskevilla menettelyillä hyväksytyt insolvenssisuunnitelmat sisältsivät seuraavat liiketoiminnalliset toimenpiteet konsernin kannattavuuden palauttamiseksi: ylikapasiteetin poistaminen, teollisuusalueiden myynti, tytäryhtiöiden sulkeminen, negatiivisten tulosten parantaminen, kustannusten vähentäminen ja optimointi. Konsernin oli tarkoitus keskittyä tuottavaan ydintoimintaansa.
- (116) Herlitz-konsernin kehitys eteni insolvenssisuunnitelmiin liittyneiden rahoitussuunnitelmien mukaisesti. Konserni tuotti tilivuonna 2003 voittoa ennen korkoja ja rahoituskuluja 7,2 miljoonaa euroa kokonaisliikevaihdon ollessa 346,6 miljoonaa euroa. Vuonna 2003 tulosprosentti ennen rahoituskuluja oli 2 prosenttia, mikä vastaa alan keskiarvoa. Liiketoiminnan kassavirta ennen rahoituskuluja oli vuonna 2003 noin 14 miljoonaa euroa.
- (117) Vuonna 2004 Herlitz-konserni odottaa voiton ennen rahoituskuluja olevan [5–10] * miljoonaa euroa ja tuotannon arvon ^(a) (myynti, lopputuotteiden varastojen muutokset) [250–300] * miljoonaa euroa. Näin tulosprosentiksi saadaan [2–4] * prosenttia ennen rahoituskuluja. Tähän mennessä saavutetut tulokset vahvistavat Herlitz-konsernin odotukset. Näin ollen insolvenssisuunnitelmat ovat luoneet perustan Herlitz-konsernin kannattavuuden palauttamiselle.

b) Tuen rajaaminen välttämättömään

- (118) Herlitz-konserni oli jo ennen maksukyvyttömyysmenettelyiden aloittamista toteuttanut rakenneuudistustoimenpiteitä noin 20,6 miljoonan euron arvosta. Tästä summasta 9,3 miljoonaa käytettiin irtisanomiskorvauksiin, 6,2 miljoonaa euroa poistoihin ja arvonalennuksiin ja 5,1 miljoonaa euroa muutto-, sulkemis- ja konsultointikustannuksiin. Maksukyvyttömyysmenettelyissä vuonna 2002 toteutettujen rakenneuudistustoimenpiteiden välittömät kustannukset olivat 6,9 miljoonaa euroa (irtisanomiskorvaukset ja maksukyvyttömyysmenettelyistä aiheutuvat kustannukset).
- (119) Suurimman osan rakenneuudistuskustannuksista maksoivat yritys ja sen velkojat. Osakkaiden osuus muodostui siitä, että ne eivät saaneet ollenkaan osinkoa vuodesta 1997 alkaen. Kaikki positiivinen kassavirta sijoitettiin uudelleen konserniin. Maksukyvyttömyysmenettelyn alussa pankkikonsortio myönsi konsernille "uuden" 15 miljoonan euron maksuvalmiuslainan, joka uusittiin kahdesti ja maksettiin kokonaisuudessaan takaisin 17 päivänä marraskuuta 2003. Tämä laina kattoi konsernin sesonkiloonteisen maksuvalmiustarpeen, ja se oli mahdollista myöntää uudelleen kesäkuussa 2004. Uuden lainan lisäksi pankit myös pidensivät olemassa olevien lainojensa laina-aikaa vuodella maaliskuuhun 2004 asti.

^(a) Virhe.

(120) Jos lähtökohtana ovat rakenneuudistuskustannukset maksukyvyttömyysmenettelyjen alkamista edeltävältä ajanjaksolta, konsernin oma rahoitusosuus ylittää 95 prosenttia 27,5 miljoonasta eurosta. Jos kaikki suoraan maksukyvyttömyysmenettelyyn liittyvät kustannukset lasketaan mukaan, oma rahoitusosuus on 83,01 prosenttia 6,9 miljoonasta eurosta. Koska oma rahoitusosuus on kummassakin tapauksessa huomattava, rakenneuudistustuki on rajattu vähimmäismäärään.

c) *Kilpailun kohtuuttoman vääristymisen välttäminen*

(121) Herlitz-konserni toteutti seuraavat lopulliset vastasuoritteet kapasiteetin pienentämisen muodossa: kolmen kirjekuurikoneen sulkeminen; offsetpainokoneen ja lautasliinakoneen myynti; ruiskuvalutuotannosta luopuminen; Portugalissa, Itävallassa ja Ranskassa sijaitsevien tytäryhtiöiden sulkeminen tai myynti, varastojen pienentäminen ja 630 työntekijän irtisanominen.

(122) Rakenneuudistuksen aikana konserni hankki määräysvaltaansa aikaisemman yhteisyrityksen eComin [...] * miljoonalla eurolla ja Mercoline-yhtiön [...] * miljoonalla eurolla; lisäksi se osti [...] * miljoonan euron arvosta takaisin omaisuuseriä tytäryhtiöidensä selvitystilassa. [Näiden kolmen luvun summa on 1–3 miljoonaa euroa] *. Maksetut summat olivat pieniä, ja hankitut yhtiöt ja omaisuuserät liittyivät kustannusten pienentämiseen, ydintoimintaan keskittymiseen ja logistiikka- ja hallintotoimien yhdistämiseen, jotka olivat tavoitteena. Sen vuoksi komissio katsoo, että nämä sijoitukset olivat välttämättömiä kannattavuuden palauttamiseksi ilman kilpailun kohtuutonta vääristymistä.

(123) Merkityksellisillä markkinoilla, joilla Herlitz-konsernilla on [5–15] * prosentin osuus Saksassa ja [3–17] * prosentin osuus yhteisössä, ei ole ylikapasiteettia. Ottaen huomioon markkinaosuuden pienuuden ja valtiontuen vähäisen määrän voidaan katsoa, että lisäinvestoinnit olivat välttämättömiä eivätkä aiheuttaneet kilpailun kohtuutonta vääristymistä. Tämän vuoksi rakenneuudistustuki täyttää suuntaviivojen edellytykset ja soveltuu yhteismarkkinoille.

VI PÄÄTELMÄ

(124) Edellä esitetyn perusteella komissio päätelee, että pelastamistuki ja rakenneuudistustuki täyttävät suuntaviivojen edellytykset ja soveltuvat yhteismarkkinoille,

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Saksan Herlitz-konsernille pelastamistuen ja rakenneuudistustuen muodossa myöntämät valtiontuet soveltuvat EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla yhteismarkkinoille.

2 artikla

Tämä päätös on osoitettu Saksan liittotasavallalle.

Tehty Brysselissä 30 päivänä kesäkuuta 2004.

Komission puolesta

Mario MONTI

Komission jäsen